

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 406/2013-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 4. septembra 2013 predbežne prerokoval sťažnosť Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky, B., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Sžf 36/2012 z 18. apríla 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky **o d m i e t a** ako podanú zjavne neoprávnenou osobou.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. júna 2013 doručená sťažnosť Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky, B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé

súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Sžf 36/2012 z 18. apríla 2013 (ďalej aj „namietané rozhodnutie“).

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplynulo, že sťažovateľ (ako nástupca Daňového riaditeľstva Slovenskej republiky) bol ako žalovaný účastníkom súdneho konania podľa druhej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) vedeného pred Krajským súdom v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 23 S 89/2011, ktorého predmetom bolo preskúmanie zákonnosti rozhodnutí sťažovateľa č. I/221/13452-68718/2011/990390-r z 21. júla 2011, č. I/221/13452-68725/2011/990390-r z 21. júla 2011 a č. I/221/13452-68723/2011/990390-r z 21. júla 2011 na základe žaloby podanej spoločnosťou I., s. r. o., B. (ďalej len „žalobca“). Označenými rozhodnutiami sťažovateľ potvrdil rozhodnutia Daňového úradu B. č. 851/230/19776/11/Pajg z 21. marca 2011, č. 851/230/19784/11/Pajg z 21. marca 2011 a č. 851/230/19782/11/Pajg z 21. marca 2011, ktorými správca dane podľa § 63 ods. 4 zákona Slovenskej národnej rady č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších predpisov nevyhoveli žiadosti žalobcu o vrátenie daňového preplatku na dani z pridanej hodnoty za zdaňovacie obdobie február 2010, marec 2010 a apríl 2010 v celkovej sume 1 762 163,91 €. Krajský súd rozsudkom č. k. 23 S 89/2011-39 z 15. februára 2012 zrušil označené rozhodnutia sťažovateľa a veci vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd zistil, že *„v danom prípade daňové orgány nevyhoveli žiadostiam žalobcu o vrátenie daňového preplatku na dani z pridanej hodnoty v podstate z dôvodov, že daňové priznania podala neoprávnená osoba – Ing. K. a táto chyba konania nebola odstránená ani po výzvach správcu dane“*. Krajský súd sa nestotožnil s názorom sťažovateľa, že *„zastupovanie žalobcu Ing. I. K. na základe splnomocnenia zo dňa 6. septembra 2008 a 20. januára 2009 nemá oporu v zákone“*, naopak, dospel k záveru, že *„z textu uvedených splnomocnení, ako aj článku III. Príkaznej zmluvy... jednoznačne vyplýva, že Ing. I. K. mal jednoznačné a nespochybniteľné splnomocnenie na spísanie a podpísanie daňových priznaní“*. Sťažovateľ proti tomuto rozsudku podal odvolanie, v ktorom namietal nesprávne právne posúdenie veci krajským súdom.

Najvyšší súd ako súd odvolací o podanom odvolaní sťažovateľa rozhodol rozsudkom sp. zn. 2 Sžf/36/2012 z 18. apríla 2013 tak, že rozsudok krajského súdu č. k. 23 S 89/2011-39 z 15. februára 2012 ako vecne správny potvrdil. Tento rozsudok bol sťažovateľovi doručený 10. mája 2013.

Podľa názoru sťažovateľa najvyšší súd v odôvodnení namietaného rozhodnutia „*vyhodnotil skutkový stav po právnej stránke nesprávne a predmetný rozsudok neodôvodnil jednoznačným a relevantným spôsobom*“. Sťažovateľ tiež vyčíta najvyššiemu súdu, že „*sa predmetnou vecou nezaoberal dostatočne najmä preto, že pri jeho stotožnení sa so závermi krajského súdu absentuje odôvodnenie v širšom slova zmysle*“.

Sťažovateľ v odôvodnení sťažnosti rozsiahlym spôsobom polemizuje s názorom najvyššieho súdu, podľa ktorého „*zo spisového materiálu jednoznačne vyplýva, že jedinou osobou oprávnenou v mene žalobcu spísať a podpísať daňové priznanie bol Ing. K., a preto nebolo povinnosťou žalobcu doplniť daňové priznanie o podpis Mgr. F. P.*“. Podľa názoru sťažovateľa „*Je preukázateľné, že plnomocestvá pre Mgr. F. P. majú povahu všeobecnej generálnej plnej moci... a preto máme zato, že úkon podpísania daňových priznaní za predmetné zdaňovacie obdobia na dani z pridanej hodnoty podpísané Ing. I. K. je právne irelevantný a preto nemôže mať ani právny účinok na procesnoprávny predpis, resp. ho obmedzovať.*“.

Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd prijal sťažnosť na ďalšie konanie a rozhodol týmto nálezom:

„*Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Sžf/36/2012 z 18. apríla 2013 porušené bolo.*

„*Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Sžf/36/2012 z 18. apríla 2013 zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie a rozhodnutie.*“

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Z pohľadu sťažovateľa, ktorý mal postavenie žalovaného v správnom súdnictve, je predmetom sťažnosti tvrdenie, že správny súd v dôsledku nesprávneho právneho posúdenia veci porušil jeho právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivý proces.

Ústavný súd sa pri predbežnom prerokovaní sústredil na posúdenie, či sťažnosť bola podaná oprávnenou osobou, t. j. fyzickou osobou alebo právnickou osobou, ktorá je nositeľom základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

Zmyslom ústavnej sťažnosti je v zásade ochrana súkromnej sféry fyzických a právnických osôb pred verejnou mocou a s tým previazané presadzovanie ochrany a rešpektu k ľudským slobodám u všetkých orgánov verejnej moci. Verejná moc je teda povinná rešpektovať a chrániť ľudské práva, pričom obsah tejto povinnosti je podmienený charakterom jednotlivých základných práv. Nositeľ základného práva je takto determinovaný oblasťou ochrany, ktorú má dané základné právo zaručovať. Existujú základné práva, ktoré prislúchajú každej ľudskej bytosti, práva, ktoré prislúchajú len štátnym občanom, alebo práva, ktorých nositeľom môže byť len cudzinec. Právnickým osobám prislúchajú len také práva, ktoré sú zlučiteľné s povahou právnickej osoby. Štát v zásade nie je nositeľom základných práv. Štát nemá slobodný priestor a slobodnú vôľu. Naopak, štátne orgány majú právomoci a kompetencie. Opačné vnímanie je absurdné a zároveň popierajúce samotnú podstatu právneho štátu.

Otázka spôsobilosti orgánov verejnej moci byť sťažovateľom v konaní pred ústavným súdom už v minulosti bola opakovane predmetom rozhodovania ústavného súdu. V zásade nie je vylúčené, aby aj orgány verejnej moci (štátne orgány) podali sťažnosť podľa čl. 127 ústavy (napr. vo vlastníckych sporoch, keď vystupujú v súkromnoprávných vzťahoch v rovnom postavení s ostatnými účastníkmi konania). Môžu tak však urobiť iba vtedy, ak je splnená podmienka, že v konkrétnom prípade mohli byť a aj v skutočnosti boli nositeľmi ústavou zaručených základných práv alebo slobôd. Orgán verejnej moci (štátny orgán) môže podať sťažnosť, len pokiaľ je postihnutý ako „každý“, a nie ako „nositeľ verejných úloh (verejného záujmu)“, resp. pri výkone právomocí štátu. Pokiaľ štát vystupuje v príslušnom právnom vzťahu ako subjekt verejného práva a súčasne ako nositeľ verejnej moci, z povahy veci vyplýva, že nie je a ani nemôže byť nositeľom (subjektom) základných práv a slobôd (II. ÚS 19/04, III. ÚS 115/06). Rovnako ústavný súd v minulosti uviedol, že v takom type verejného súdnictva, akým je správne súdnictvo podľa § 247 a nasl. OSP, je pojmovovo vylúčené, aby orgán verejnej správy mohol uplatňovať a realizovať základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Na podporu tohto záveru uviedol, že sťažovateľ nie je v žiadnom prípade oprávnený na začatie konania podľa § 247 a nasl. OSP, pretože jeho procesné postavenie sa odvodzuje výlučne z toho, že v tomto konaní sa preskúmava zákonnosť jeho rozhodnutí, ktoré boli vynesené v procesnom postupe, kde

sťažovateľ mal nadradené, mocenské postavenie voči účastníkovi konania, ktorý sa proti tomu postaveniu mohol v konečnom dôsledku brániť aj žalobou v správnom súdnictve (IV. ÚS 149/04).

Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľa nezistil žiaden dôvod na odklon od právnych názorov ústavného súdu vyslovených v uvedených uzneseniach, ktorý by mohol viesť k predloženiu návrhu na zjednotenie odchylných právnych názorov senátov plénu ústavného súdu (§ 6 zákona o ústavnom súde). V konkrétnom súdnom konaní, ktorého výsledkom bol rozsudok najvyššieho súdu, vystupoval sťažovateľ ako orgán štátnej správy s pôsobnosťou pre celé územie Slovenskej republiky, ktorého rozhodnutia a postup preskúmavali všeobecné správne súdy z hľadiska jeho zákonnosti. Sťažovateľ bol síce účastníkom tohto súdneho konania, avšak bez možnosti iniciovať jeho začatie, keďže toto právo je zverené len fyzickej osobe alebo právnickej osobe, ktorá tvrdí, že bola na svojich právach ukrátená rozhodnutím a postupom správneho orgánu, a žiada, aby súd preskúmal zákonnosť tohto rozhodnutia a postupu (§ 247 ods. 1 OSP). Najvyšší súd takto preskúmaval zákonnosť rozhodnutí a postupu sťažovateľa pri výkone jeho právomoci orgánu štátnej správy (reprezentanta štátu) vo vymedzenom úseku štátnej správy.

Podľa názoru ústavného súdu konanie pred správnym súdom súvisí s postavením sťažovateľa ako nositeľa moci, aj keď pred súdom túto moc vrchnostensky nevykonáva, a preto aj procesné práva sú prepojené s jeho mocenským postavením, a ich porušenie nemôže byť teda namietané cez ústavnú sťažnosť. Súdna ochrana zvlášť v správnom súdnictve súvisí taktiež s ochranou slobodnej sféry súkromných osôb, a to špecificky pred výkonnou mocou. Sťažovateľ sa snaží zvrátiť pre neho nepriaznivé rozhodnutie, čím by mohol poškodiť súkromnú osobu – navrhovateľa v správnom súdnictve. Už správny súd je ochranou pred štátom, a tak nemôže byť ústavný súd ochranou správneho orgánu pred správnym súdom.

Za tohto stavu, vychádzajúc z charakteru správneho súdnictva ako verejného súdnictva, dospel ústavný súd (v zhode s už uvedenými skoršími názormi ústavného súdu) k záveru, že sťažovateľ ako účastník konania v postavení žalovaného, ktorého postup

a rozhodnutia preskúmaval najvyšší súd, nemohol byť nositeľom (adresátom) základných práv a slobôd podľa ústavy. V dôsledku toho nebol ani oprávnenou osobou na podanie sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Z uvedených dôvodov ústavný súd sťažnosť pri predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako podanú zjavne neoprávnenou osobou.

Napokon treba uviesť, že ústavná sťažnosť nie je bežným opravným prostriedkom, ktorý je k dispozícii všetkým účastníkom predchádzajúcich konaní na zvrátenie pre nich nepriaznivého priebehu alebo výsledku konania. Ako už bolo uvedené, účelom ústavnej sťažnosti je rozhodovanie o skutočnosti, či napadnuté orgány verejnej moci rešpektovali alebo chránili základné práva a slobody fyzických alebo právnických osôb. Len na základe sťažnosti osoby, ktorá je nositeľom základných práv, a po zistení, že orgán verejnej moci porušil základné práva, možno kasáciou zvrátiť priebeh alebo výsledok napadnutého konania.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o návrhu sťažovateľa na zrušenie rozsudku najvyššieho súdu a vrátenie veci na ďalšie konanie neprichádzalo do úvahy.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. septembra 2013